

Espais viscuts: Cases grans. Interiors i mobiliari en la Barcelona del set-cents

Rosa M. Creixell Cabeza

Correo electrónico: creixell@ub.edu

Institución: Universitat de Barcelona

Mesa: Rememorar *artefacta, atifells*, atuendos

El lujo de las galas, la sumptuosidad de los muebles, la delicadeza de las mesas, la superioridad de los gastos, la licencia de las costumbres, la curiosidad en las cosas santas, y los otros desórdenes de la vida han llegado a un extremo inaudito.

Juan Enrique de Graef. *Discursos mercuriales*.

La crítica que Juan Enrique de Graef fa de les festes fastuoses, dels mobles magnífics, de les taules elegants, de les despeses considerables i del relaxament de costums és un clar símptoma dels canvis en què es veia immers el segle XVIII. Quelcom estava variant en la societat europea del moment, i no era altra cosa que la seva manera de mirar i presentar-se al món. També a Catalunya s'iniciava el llarg i lent camí que culminaria en la construcció d'unes noves formes de privacitat i en un nou model de societat que partia de profunds canvis en la mentalitat de l'aristocràcia del país. En els gestos i les maneres d'estar davant els altres, en el pas d'una sociabilitat "obligada" a una "escollida", en les pràctiques quotidianes de l'aristocràcia – rebre a casa, menjar i divertir-se-, així com determinades celebracions – casar-se, prendre l'hàbit, o morir-se-, l'ornamentació del cos i l'agençament de l'habitatge, - les seves *cases grans*-, van tenir un paper rellevant, car eren els actors, i les escenografies del gran teatre de dita sociabilitat.

En la present comunicació proposem una aproximació als habitatges de la Barcelona del segle XVIII des d'una doble vessant – espai i atrezzo – per tal de desvetllar la fisonomia dels habitatges particulars. Tradicionalment la mirada del que ha estat "historiar la casa"¹ s'ha centrat exclusivament, - per raons òbvies respecte a la documentació conservada - en els interiors aristocràtics. En aquesta ocasió, malgrat la complexitat i per tal d'avançar en el coneixement d'aquestes arquitectures particulars, també s'intentarà una aproximació a altres estaments socials amb l'objectiu d'oferir un teixit el més aproximatiu possible del que significa "habitar la ciutat".

Cases grans. Arquitectures particulars, percebudes sempre com espais ocupats en constant evolució, com a reflex de personalitats, gustos i modes d'una època determinada, com escenaris polièdrics d'accions, deures, desitjos i funcions, en definitiva com "obra composta". És evident, que en aquesta "com-posició" final, és a dir en la particularització i singularització d'una imatge d'interior tenen un paper molt rellevant els estris i atuellats emprats, especialment el mobiliari. En aquest sentit, per tal de dibuixar un panorama particular de la realitat existent caldrà reflexionar, - a banda de mostrar tipologies o models de mobles i fer-ho extensiu a altres tipologies d'objectes decoratius que també conformen la casa i la seva disposició en l'espai – a l'entorn d'altres aspectes d'essencial importància. Ens referim, als canals d'adquisició i producció de dits objectes.

Exercici, el de l'aproximació als canals de producció i d'adquisició, que obliga a considerar conceptes essencials com que significa tenir agençat o habitar un interior a la "a la moda". En aquest sentit, l'arribada de productes de luxe, juntament a altres de primera necessitat, va ser a Barcelona una constant al llarg dels segles. Com a ciutat portuària va mantenir un tràfec comercial intencional que permeté l'arribada de productes de ports italians, flamencs, portuguesos i de les més diverses contrades.

La demanda d'objectes sumptuosos per part de determinats sectors de la societat barcelonina, on a més de la noblesa cal destacar el paper jugat per una nova classe emergent desitjosa d'emular les maneres de fer dels estaments més prestigiosos en la primera meitat del set-cents, va comportar com ja s'ha avançat una intensa activitat comercial en la ciutat. El gust per envoltar-se d'objectes sumptuosos i luxosos, destinats a vestir estances i cossos, va esdevenir un element característic, necessari i definitori, amb un fort component

¹ Fent-nos partícips del seu contingut, manllevem aquest terme emprat per T-M. Sala en la seva comunicació "Historiar la casa. Aproximaciones a la historia del mobiliario y del diseño de interiores en Cataluña (1860-1914)" a: *Historiar desde la periferia: Historia e historias del diseño*. Actas de la 1º reunión Científica Internacional de Historiadores y Estudiantes del Diseño. Barcelona, Universitat de Barcelona, 1999, pàgs. 150-154.

simbòlic, de les elits ciutadanes. Des d'aquesta perspectiva hom no pot ometre que el luxe va ser un dels motors cabdals en el desenvolupament i la bona marxa de la indústria. Pretenem, doncs, mostrar algunes de les escenes, encara que sigui de forma fragmentària, que ajudin a entendre com es configurava el comerç de la ciutat, com eren les botigues, quin tipus de mercaderies oferien i quins eren els artífexs encarregats de produir objectes sumptuosos. En definitiva, es tracta d'aproximar-se als mecanismes que possibiliten la imposició d'unes modes enfront d'altres, de la preeminència d'uns gustos per sobre d'altres, sempre sense oblidar el paper del client, eix central que permet explicar les pautes de comportament i els hàbits de consum en l'agençament dels interiors.

L'atenció per l'evolució estilística del mobiliari ha relegat a un segon terme l'interés per l'entremat d'accions i circumstàncies que configuraven l'activitat laboral en el món de les fusteries; menyspreant, fins i tot, l'apropament a altres produccions i activitats afins a dit ofici. També considerem que per tal de poder dibuixar els habitatges i el mobiliari de les cases grans barcelonines es fa del tot necessari en dibuixar aquesta aproximació establir una panoràmica que abordi la complexitat de l'ofici en el segle XVIII a Barcelona, mostrant i defensant facetes fins ara poc conegudes. Es tracta de marcar un mapa que ens apropi a la diversitat de tallers existents, tot desgranant els aspectes particulars més rellevants: la formació dels mestres fusters, la producció o fins i tot els plets amb altres gremis. I és en aquesta realitat on pretenem emmarcar i donar a conèixer els models de mobles imperants en els interiors benestants i populars a partir de l'anàlisi de la documentació del gremi.